

Beste Mensen,

Sacramentsdag is van oudsher gezien als een reprise van Witte Donderdag.

Die donderdag voor Pasen draagt niet alleen het karakter van afscheid, maar vooral ook van pijn en ver-
raad.

Het is de vooravond van het bittere lijden en het gewelddadig sterven.

Daarom blijft er daarnaast ook behoefte om de positieve kant van die gedenkdag naar voren te halen:
de instelling van de Eucharistie.

Sacramentsdag als herhaling van Witte Donderdag, maar dan zonder de zwarte randen.

Toch beantwoordt de liturgie van Sacramentsdag in het A jaar door de keuze van de lezingen niet hele-
maal aan bovenstaande opzet.. Deze Sacramentsdag kent een eigen accent, omdat niet wordt teruggegre-
pen naar de traditionele Instellingsverhalen, maar naar de visie van Johannes.

In mijn overweging betrek ik een groter gedeelte van hoofdstuk 4 uit Johannes dan de aangegeven evan-
gelielezing.

De redevoering van Jezus in Joh.4 legt er grote nadruk op dat de persoonlijkheid van Jezus zelf al brood-
ten-leven is.

Op de achtergrond speelt bovendien mee dat het verhaal van het manna (Ex 16) ten diepste over de Thora
gaat: het Woord Gods (en Jezus het vleesgeworden Woord is, en dat ook hij – net als het manna - uit de
hemel is neergedaald)

Het verschil met de synoptische evangeliën is

Johannes zegt iets uit over Jezus

(namelijk dat Hij brood is voor de wereld)

De andere evangeliën zeggen iets uit over het Eucharistisch Brood

(namelijk dat dit brood het Lichaam des Heren is)

Het is m.i. de moeite waard om het verschil tussen die twee visies innerlijk te proeven en te smaken:

In de visie van Johannes komt de persoon van Jezus a.h.w. je levendig voor ogen

In de andere visie wordt je aandacht sterker gericht op de viering in de kerk.

Of hoe voel jij het aan, of hoe zou jij het zeggen?

Genoeg te overwegen!

Goede zondag

Hans

SACRAMENTS DAG A

Bennekom 2014

Deut. 8:2-3.14b-16a

Johannes 6:51-58

De liturgie van vandaag houdt zich - een beetje eigenwijs - nauwelijks aan de logische en voor
de hand liggende opzet van Sacramentsdag. Het evangelie grijpt niet terug op het verhaal van
het Laatste Avondmaal en de lezing uit het Oude Testament beschrijft niet het Joodse feest van
Pesach, maar verwijst naar verschillende episodens uit de woestijntocht.

Ook treffen we Jezus niet aan in Judea, maar in Galilea; Hij bevindt zich niet in die goed inge-
richte bovenzaal in Jeruzalem, maar in de Stadssynagoog van Kafarnaum. Hij is hier niet de
gastheer aan tafel, maar een leraar te midden van een druk discussierende - en soms luid protes-
terende - groep mensen.

Onderwerp van gesprek is het wonderlijke voedsel - het Manna - dat de vaders in de woestijn
te eten hadden gekregen: brood uit de hemel. Dat gespreksonderwerp was niet de eigen keuze
van Jezus, maar het was hem opgedrongen door zijn gesprekpartners. Uitdagend hadden zij te-

gen Jezus gezegd: dank zij Mozes hebben onze voorvaderen in de woestijn Brood-uit-de-Hemel gegeten... maar wat doet U eigenlijk? welk teken laat U ons zien?!

Voordat Jezus inhoudelijk op hun vraag voortborduurde, brengt hij eerst een drievoudige correctie aan op hun wat cynische opmerking:

1. Het was niet Mozes, die dat brood-uit-de-hemel gegeven heeft, maar mijn Vader.
2. Het manna-verhaal speelt zich niet af in een ver verledentijd. God geeft jullie nog steeds brood. Het doodgewone brood, dat je vanmorgen bij je ontbijt gegeten hebt, dat brood is *jou* uit de hemel geschonken.
3. Bovendien *het ware brood uit de hemel* is ten diepste: de Thora. Daar gaat dat wonder-verhaal over (ook in de Rabbijnse uitleg trouwens). Thora lijkt immers op brood, omdat het ons *leven* geeft, duurzaam leven zelfs; leven dat er toe doet, de enige vorm van bestaan, die de naam LEVEN werkelijk verdient.

In zijn verdere betoog claimt Jezus dat Hijzelf de levengevende Thora is, het vlees geworden Woord van God: brood-ten-leven, dat uit de hemel is neergedaald. In onze acclamatie op het evangelie hebben we dit alles zingend beaamd met de woorden: Ik ben het levende brood... voor het leven van de wereld.

Door dit hele zesde hoofdstuk van het evangelie van Johannes klinkt het als een refrein:

Ik ben
het levengevende brood
Die (dat) uit de hemel is neergedaald

Met die zin begon ook onze evangeliëlezing van deze morgen. Als u die zin eens zou willen meenemen als een kostbare parel uit het evangelie... als u die zin eens zou willen overwegen, telkens als U deelneemt aan een viering van de eucharistie... Ik, Jezus van Nazareth, met heel mijn persoonlijkheid, met mijn levensleer, mijn verstaan van de Thora, ik met mijn lijden en sterven: ikzelf ben jouw ware brood. Om waarachtig te leven volgens Gods Woord heb je mij broodnodig.

Tegenwoordig zouden we misschien zeggen: Jezus zelf is een voedende persoonlijkheid. U kent die mensen wel, hoop ik... die we soms voedende mensen noemen. Hun stem klinkt warm, hun belangstelling gaat uit naar jou persoonlijk. Als je hen bezoekt, kom je er versterkt en getroost vandaan: zij zetten jou a.h.w. weer op je eigen benen; ze geven jou aan jezelf terug. Kortom, bij hen vind je leven, ontdek je je ware zelf. Zo iemand - zegt het evangelie - is ook Jezus, en hij is dat op uitzonderlijke wijze.

Pas nadat dit alles gezegd is (en overwogen), pas wanneer Jezus in zijn volle, warme persoonlijkheid ons voor ogen staat, pas dan schijnt dit evangelie te verwijzen naar het ritueel, de viering van de eucharistie; zij het ook dan nog schoorvoetend. Want Johannes zelf is daar nogal terughoudend in. De instelling van de eucharistie vermeldt hij in zijn evangelie niet eens, zelfs niet als hij uitvoerig (want in vijf hoofdstukken) het laatste samenzijn van Jezus met zijn leerlingen beschrijft. Johannes houdt het op de persón van Jezus, als ware hij brood; het Ware Manna, dat uit de hemel is neergedaald.

Misschien is het goed van hieruit nogmaals naar de Eucharistie te kijken,
zoals we die kennen uit de andere drie evangeliën.

In de Bijbelse tijd heette onze viering: het-breken-van-het-brood. Telkens als het brood gebroken werd, herkende men Jezus en werd zijn aanwezigheid beleden. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken, dat in de loop van de tijd er een verschuiving heeft plaatsgevonden. Lag in de oudheid nog de nadruk op het gebaar (op het breken en delen) nu gaat alle aandacht uit naar het brood, naar de hostie. Daarmee is onze beleving de Eucharistie veel statischer geworden; de dynamiek schijnt verdwenen. Het breken-en-delen om de honger en dorst naar gerechtigheid te stillen, speelt bij velen nauwelijks nog een rol in hun eucharistische vroomheid.

In de 13de eeuw – toen de Eucharistische vroomheid in de kerkgemeenschap sterk onder de gelovigen begon te leven, – kwam het brood nog centraler te staan: de hosties worden als parels in gouden schalen bewaard, en sindsdien kwam één grote hostie herhaaldelijk in een kostbare monstrans terecht en wordt in processies rondgedragen, aanbeden en bewierookt.

Johannes zegt ons vandaag: lieve mensen, dat mag allemaal wel prachtig en prijzenswaardig zijn, maar vergeet de beroemde zin uit het 4de evangelie niet: Ik (met de nadruk op *ik*) Jezus van Nazareth, Ikzelf ben Brood ten Leven, ik, die net als het manna, uit de hemel ben neergedaald.

Als wilde hij zeggen: het gaat er niet zozeer om, theologisch de juiste opvatting te hebben over het brood. Veel belangrijker is het voor de gelovige mens om: contact te maken, contact te blijven zoeken met de persoon van Jezus, die voor jou zo goed is als brood, ja beter nog: *hijzelf is het ware brood!*

Ter communie gaan, is daarom: met een gebaar belijden:

ik heb Jezus broodnodig
om als mens waarachtig te leven
volgens Gods Woord.

En ik geloof en belijd:
Jezus is hier te vinden, in deze viering
allereerst in het Woord
en vervolgens
wordt hij, de Verborgene, hier ontmoet.

Telkens
als het Brood wordt gebroken en de Wijn uitgeschonken
is hij onder ons
in alledaagse tekens van het brood en de wijn.